

THỰC TRẠNG VÀ MỘT SỐ BIỆN PHÁP QUẢN LÝ GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG VĂN HÓA ĐỊA PHƯƠNG CHO HỌC SINH THÔNG QUA HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ HUYỆN HIỆP HÒA, TỈNH BẮC GIANG

Nguyễn Đức Toàn¹, Dương Thị Bích Hạnh², Phạm Bạch Trang³

Tóm tắt: Giáo dục truyền thống văn hóa địa phương trong nhà trường phổ thông là một yêu cầu cần thiết. Giáo dục truyền thống văn hóa địa phương trong nhà trường sẽ góp phần bồi đắp tình yêu văn hóa dân tộc, làm cho đời sống tinh thần của các em phong phú, lành mạnh; trên cơ sở đó hình thành nhân cách sống cho mỗi học sinh. Bài viết phân tích thực trạng quản lý giáo dục truyền thống văn hóa địa phương thông qua hoạt động trải nghiệm cho học sinh ở các trường trung học cơ sở huyện Hiệp Hòa, tỉnh Bắc Giang, từ đó đánh giá những kết quả đạt được, tồn tại, hạn chế làm căn cứ để đề xuất các biện pháp: Quản lý việc xây dựng kế hoạch dạy học chú trọng nội dung giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm; Quản lý sự phối hợp giữa ngành văn hóa, giáo dục và các lực lượng xã hội về việc giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm; Tổ chức bồi dưỡng giáo viên về năng lực tổ chức giáo dục truyền thống văn hóa địa phương thông qua hoạt động trải nghiệm.

Từ khóa: truyền thống văn hóa, hoạt động trải nghiệm, trung học cơ sở.

1. MỞ ĐẦU

Sự thay đổi của điều kiện kinh tế, xã hội đã làm biến đổi các giá trị truyền thống văn hóa (TTVH) của dân tộc theo hai hướng tích cực và tiêu cực, tạo ra nhiều cơ hội, nhưng cũng làm nảy sinh nhiều thách thức. Vì vậy, giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc với những giá trị bền vững, tinh hoa của dân tộc là rất quan trọng. Để thực hiện được mục tiêu này, giáo dục TTVH địa phương trong nhà trường phổ thông là một yêu cầu cần thiết. Giáo dục truyền thống văn hóa địa phương trong nhà trường sẽ góp phần bồi đắp tình yêu văn hóa dân tộc, làm cho đời sống tinh thần của các em phong phú, lành mạnh; trên cơ sở đó hình thành nhân cách sống cho mỗi học sinh. Đặc biệt, trong bối cảnh truyền thống văn hóa nói chung có nguy cơ bị văn hóa hiện đại lấn át, nhiều giá trị truyền thống văn hóa bị quên lãng hoặc bị thương mại hóa... thì việc giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho thế hệ trẻ càng trở nên cấp thiết.

¹ Học viên Cao học quản lý giáo dục K29, Đại học Sư phạm Thái Nguyên

² Trường Tiểu học Kim Ngọc, Vĩnh Phúc

³ Trường Tiểu học Yên Đồng, Vĩnh Phúc

Mô hình hoạt động trải nghiệm (HĐTN) của Kurt Lewin (1890-1947) về nghiên cứu hành động và đào tạo trong phòng thí nghiệm. Đóng góp trong nghiên cứu của Lewin về HĐTN là đưa ra mô hình trải nghiệm gồm 4 giai đoạn... Theo ông, trong nghiên cứu hành động và đào tạo trong phòng thí nghiệm, học tập là một quá trình tích hợp, được bắt đầu với kinh nghiệm cụ thể/kinh nghiệm rời rạc; tiếp theo người học sẽ thu thập dữ liệu, quan sát và phản ánh về kinh nghiệm đó; các dữ liệu này sau đó được phân tích, khái quát để hình thành các khái niệm trừu tượng và khái quát; cuối cùng là thử nghiệm các ý nghĩa của khái niệm trong tình hình mới [7].

Ở Nhật Bản, nguyên lý “*learning by doing*” hay nói cách khác là nguyên lý học thông qua làm của tác giả John Dewey có sức ảnh hưởng lớn sau năm 1945 là thời gian người Nhật thực hiện cải cách giáo dục hậu chiến. Giáo dục của Nhật Bản được thiết kế dựa trên việc coi trọng các trải nghiệm của học sinh, lấy chúng làm nguyên liệu, đầu mối, xuất phát điểm để xây dựng nội dung chương trình. Trong chương trình giáo dục, học tập trải nghiệm với các hoạt động cụ thể được triển khai ở tất cả các môn học: xã hội, khoa học, đời sống,... chỉ tính riêng trong môn xã hội và các hoạt động liên quan đã có hàng vạn các “thực tiễn giáo dục” lấy hoạt động trải nghiệm làm trọng tâm [5].

Nghiên cứu về tổ chức giáo dục truyền thống văn hoá dân tộc cho học sinh có nhiều tác giả như: Tác giả Bùi Thị Kiều Thơ với bài viết “*Hoạt động giáo dục văn hóa dân tộc trong các trường Phổ thông dân tộc nội trú với vai trò bảo tồn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc thiểu số*” [2] đã chỉ rõ Bảo tồn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc là chiến lược phát triển bền vững quốc gia, là nhiệm vụ chung của toàn xã hội, trong đó giáo dục giữ vai trò quan trọng nhất. Bằng con đường giáo dục và thông qua giáo dục, các giá trị về vật chất và tinh thần, các kinh nghiệm hoạt động thực tiễn, kinh nghiệm ứng xử, lối sống, ngôn ngữ, phong tục, tập quán... của các dân tộc được lưu truyền, gìn giữ, vận hành tiếp nối qua các thế hệ. Giáo dục giúp cho học sinh hiểu biết về truyền thống, bản sắc văn hoá dân tộc (VHDT), tôn trọng, gìn giữ và phát huy văn hóa truyền thống văn hóa của dân tộc mình, tôn trọng bản sắc văn hóa của các dân tộc anh em.

Tiêu biểu trong đó có các công trình như: Tác giả Trần Quốc Vượng “*Về truyền thống dân tộc*” [6]; tác giả Lương Quỳnh Khuê “*Giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc, một nhu cầu phát triển của xã hội hiện đại*” [1]; tác giả Thái Duy Tuyên chủ biên, năm 1994 với tác phẩm “*Tìm hiểu định hướng giá trị của thanh niên Việt Nam trong điều kiện kinh tế thị trường*” [3]; và đề tài “*Sự biến đổi định hướng giá trị của thanh niên Việt Nam trong điều kiện kinh tế thị trường*” [4]; tác giả Nguyễn Trọng Chuẩn “*Vấn đề khai thác các giá trị truyền thống vì mục tiêu phát triển*” [1].

Các trường trung học cơ sở huyện Hiệp Hòa, tỉnh Bắc Giang đã quan tâm giáo dục truyền thống văn hóa địa phương trong nhà trường đang được thực hiện thông qua trải

những ngày lễ lớn... Ngoài ra, các giá trị truyền thống văn hóa còn được giáo dục thông qua các kênh truyền thông và lễ hội của địa phương. Các trường đã và đang cố gắng phối hợp với bảo tàng, trung tâm văn hóa để giáo dục truyền thống văn hóa địa phương.

2. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Phương pháp, đối tượng và phạm vi khảo sát thực trạng quản lý giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm ở các trường trung học cơ sở huyện Hiệp Hòa, tỉnh Bắc Giang

2.2.3. Đối tượng, địa điểm, thời gian khảo sát

Đối tượng, địa điểm khảo sát: Đề tài khảo sát trên khách thể gồm 30 CBQL (Cấp Phòng (GD&ĐT; Văn hoá - Thông tin), CBQL trường THCS, 120 GV tại 15 trường THCS: Thái Sơn, Xuân Cẩm, Danh Thắng, Thanh Vân, Mai Trung, Hương Lâm, Hoàng An, Hoàng Thanh, Đồng Tân, Đông Lỗ, Đại Thành, Châu Minh, Lương Phong, Đoàn Bái, Quang Minh.

Thời gian khảo sát: Năm học 2022-2023.

Các số liệu sử dụng phục vụ cho quá trình nghiên cứu luận văn được điều tra, khảo sát tổng hợp từ tháng 03/2022 đến tháng 7/2023.

2.2.2. Phương pháp khảo sát

Nghiên cứu các báo cáo tổng kết giáo dục, đào tạo của ngành, của các trường THCS để phân tích thực trạng quản lý giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN cho HS ở các trường THCS huyện Hiệp Hòa, tỉnh Bắc Giang.

Điều tra bằng phiếu hỏi (anket) kết hợp với phỏng vấn chuyên sâu đối với đội ngũ CBQL, giáo viên một số trường THCS để phát hiện tình hình giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN cho HS và quản lý giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN cho HS ở các trường THCS huyện Hiệp Hòa, tỉnh Bắc Giang ở các trường THCS huyện Hiệp Hòa, tỉnh Bắc Giang.

Dự giờ lên lớp của giáo viên để quan sát quá trình dạy học của giáo viên và học sinh đồng thời quan sát thực tế việc giáo dục TTVH địa phương ở một số trường THCS.

Tổ chức phỏng vấn sâu: để phỏng vấn, tọa đàm trực tiếp với một số CBQL, giáo viên trên địa bàn khảo sát.

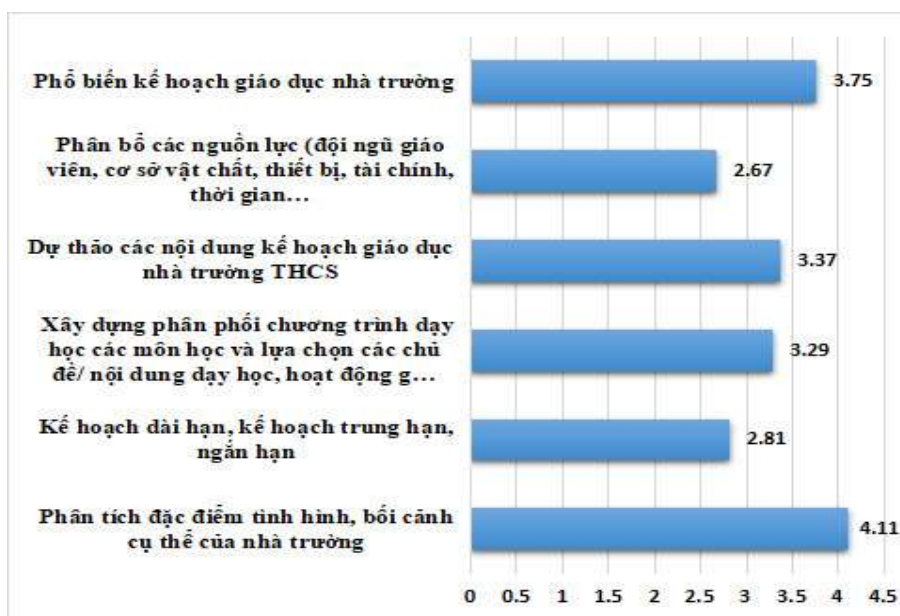
Ngoài ra, còn tiến hành nghiên cứu hồ sơ, văn bản của CBQL phòng GD&ĐT, ban giám hiệu nhà trường để có nhận xét đánh giá về giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN cho HS và quản lý giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN cho HS ở các

trường THCS huyện Hiệp Hòa, tỉnh Bắc Giang ở các trường THCS huyện Hiệp Hòa, tỉnh Bắc Giang.

2.2. Thực trạng quản lý giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm ở các trường trung học cơ sở huyện Hiệp Hòa, tỉnh Bắc Giang

2.2.1. Thực trạng lập kế hoạch giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm

Thực trạng lập kế hoạch giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm thể hiện ở biểu đồ sau:

Biểu đồ 1: Thực trạng lập kế hoạch giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm

Số liệu cho thấy, CBQL đã quan tâm “phân tích đặc điểm tình hình, bối cảnh cụ thể của nhà trường” (thực hiện tốt 4.11 điểm); “Phổ biến kế hoạch giáo dục nhà trường” (thực hiện khá 3.75 điểm); “Dự thảo các nội dung kế hoạch” (thực hiện khá 3.37 điểm).

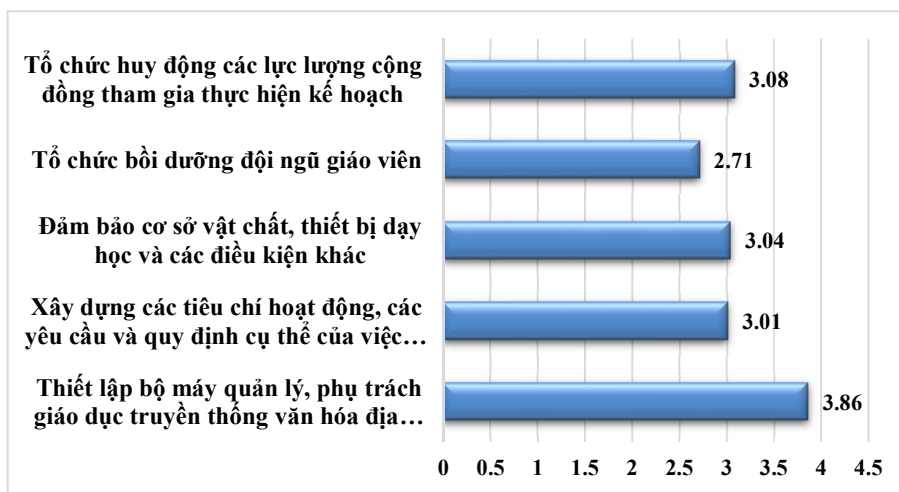
Tuy nhiên, nội dung “xây dựng phân phối chương trình dạy học các môn học và lựa chọn các chủ đề/nội dung giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN” thực hiện ở mức TB 3.29 điểm. Hàng năm vào đầu năm học, Hiệu trưởng đã chỉ đạo các tổ chuyên môn, nhóm bộ môn có liên quan xây dựng kế hoạch giáo dục giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm cho HS trong năm học báo cáo Hiệu trưởng để phê duyệt về số tiết dạy trên lớp và số tiết dạy tại thực địa trên địa bàn,

nội dung dạy, hình thức tổ chức dạy, phương pháp dạy, nội dung cần kiểm tra, đánh giá... Hiệu trưởng quản lý chương trình giảng dạy và chỉ đạo, phân công một đồng chí Phó hiệu trưởng phụ trách công tác chuyên môn của nhà trường trực tiếp kiểm tra, giám sát GV thực hiện giảng dạy nội dung có liên quan đến giáo dục giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm cho HS. Tuy nhiên do công tác quản lý của tổ chuyên môn chưa tốt nên GV chưa nhận thức hết được sự chỉ đạo của nhà trường đối với hoạt động giáo dục TTVH địa phương cho học sinh thông qua HĐTN cho HS.

Việc phân bổ các nguồn lực (đội ngũ giáo viên, cơ sở vật chất, thiết bị, tài chính, thời gian... và kế hoạch dài hạn, kế hoạch trung hạn, ngắn hạn thực hiện ở mức trung bình từ 2.67 đến 2.81 điểm.

2.2.2. Thực trạng tổ chức giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm

Thực trạng tổ chức giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm thể hiện ở biểu đồ sau:

Biểu đồ 2: Thực trạng tổ chức giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm

Thực trạng tổ chức giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm đã thực hiện nội dung “Thiết lập bộ máy quản lý, phụ trách giáo dục truyền thống văn hóa địa phương” (mức khá 3.86 điểm). Thành phần bao gồm đại diện ban giám hiệu nhà trường, đại diện đoàn thanh niên và GV, giáo viên chủ nhiệm lớp với những chức năng nhiệm vụ hoạt động gắn liền với vai trò tổ chức hoạt động của các vị trí việc làm trong thực tiễn nhà trường.

Các nội dung đánh giá mức trung bình như: “Xây dựng các tiêu chí hoạt động, các yêu cầu và quy định cụ thể của việc triển khai giáo dục truyền thống văn hóa địa phương”; “Tổ chức huy động các lực lượng cộng đồng tham gia thực hiện kế hoạch”; “Đảm bảo cơ

sở vật chất, thiết bị dạy học và các điều kiện khác”; “Tổ chức bồi dưỡng GV” vẫn chưa được CBQL các trường quan tâm thực hiện, điểm TB từ 2.71 đến 3.08 điểm.

Công tác tổ chức hoạt động ngoại khoá cho HS chưa được chú trọng nhà trường chưa đa dạng hoá các hình thức giáo dục giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm cho HS, nguyên nhân theo cán bộ quản lý P.Q.L (trường THCS Châu Minh) cho biết: “do thiếu kinh phí cho các hoạt động phục vụ cho việc giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho HS theo kế hoạch, việc chỉ đạo, phối hợp với các ban ngành có liên quan chưa được thực hiện thường xuyên”. Hiện nay, các nhà trường đã cử GV cốt cán bộ môn giảng dạy có nội dung về truyền thống văn hóa địa phương tham gia các lớp tập huấn, bồi dưỡng do Phòng GD&ĐT tổ chức về dạy học thí điểm các nội dung truyền thống văn hóa địa phương; tổ chức các lớp bồi dưỡng ở địa phương. Tuy nhiên, nhà trường chưa làm tốt công tác chỉ đạo nhóm trưởng các bộ môn trước khi tiến hành bài giảng phải phối hợp với ngành Văn hóa, Thể thao để tìm tài liệu giới thiệu về văn hóa địa phương, dân ca, trò chơi dân gian, văn hóa địa phương để các nhà phục vụ trong quá trình tổ chức dạy học truyền thống văn hóa địa phương.

Bên cạnh đó, khi giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN, theo cán bộ D.L.P (Phòng Văn hóa Thông tin huyện) cho biết: “GV giảng dạy còn lúng túng ở một số thao tác như lựa chọn truyền thống văn hóa địa phương, đưa nội dung đó vào giảng dạy như thế nào cho phù hợp, lập kế hoạch làm việc với BGH, tổ chuyên môn, các cán bộ quản lý bảo tàng di tích lịch sử, các nghệ nhân hát Xoan, Chèo sắp xếp thời gian trao đổi gặp gỡ tìm hiểu thông tin, sưu tầm tài liệu, tranh ảnh...có liên quan đến nội dung bài học, phục vụ việc thiết kế bài học, thiết kế nội dung bài học”.

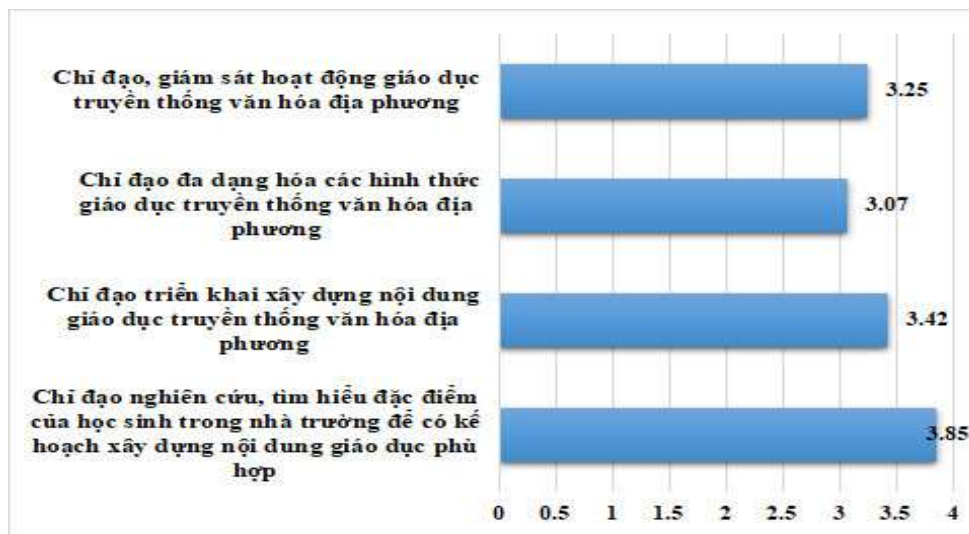
Theo giáo viên T.L.N (trường THCS Danh Thắng) cho biết: “HS được giao nhiệm vụ về nhà chuẩn bị nội dung bài học bằng các câu hỏi gợi ý liên quan đến TTVH địa phương nhưng phần lớn các em không thực hiện, một số ít thực hiện nhưng thông tin sơ sài, ít kiến thức phục vụ cho nội dung dạy học. Thời gian học tập với di sản, đa số HS chỉ học với hình thức thụ động, ít làm việc, hoặc làm việc riêng như đi tán ngẫu, rong chơi không chú ý đến nội dung được GV giao cho”.

Mặt khác một số GV còn hạn chế về năng lực chuyên môn, vận dụng, sử dụng phương pháp còn hạn chế, kinh phí tổ chức thực hiện không có, việc phối hợp với các lực lượng ngoài lớp học, ngoài trường còn hạn chế, do tâm lý GV ngại thay đổi.

Từ những hạn chế trên, cần thiết phải có biện pháp về tổ chức bồi dưỡng giáo viên về năng lực tổ chức giáo dục truyền thống văn hóa địa phương thông qua hoạt động trải nghiệm, tạo động lực cho học sinh khám phá truyền thống văn hóa thông qua hoạt động trải nghiệm.

2.2.3. Thực trạng chỉ đạo giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm

Thực trạng chỉ đạo giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm thể hiện ở biểu đồ sau:

Biểu đồ 3: Thực trạng chỉ đạo giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm

Thực trạng chỉ đạo giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm đã quan tâm thực hiện “Chỉ đạo nghiên cứu, tìm hiểu đặc điểm của HS trong nhà trường để có kế hoạch xây dựng nội dung giáo dục TTVH địa phương phù hợp” (thực hiện mức khá 3.85 điểm).

Ở các trường THCS Thái Sơn, Xuân Cẩm, Danh Thắng, Thanh Vân, Mai Trung, Hương Lâm, Hoàng An đã chỉ đạo cho HS tìm hiểu về truyền thống hiếu học, HS được tham quan Làng tiến sĩ Yên Ninh, làng tiến sĩ Song Khê, làng Cẩm Xuyên, xã Xuân Cẩm (Hiệp Hòa) - một ngôi làng có tới 18 tiến sĩ.

Tuy nhiên, nội dung “Chỉ đạo đa dạng hóa các hình thức giáo dục truyền thống văn hóa địa phương” và “Chỉ đạo, giám sát hoạt động giáo dục truyền thống văn hóa địa phương” chưa quan tâm thực hiện tốt, đạt mức trung bình từ 3.07 đến 3.25 điểm.

2.3. Một số biện pháp quản lý giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm ở các trường trung học cơ sở huyện Hiệp Hòa, tỉnh Bắc Giang

2.3.1. Quản lý việc xây dựng kế hoạch dạy học chú trọng nội dung giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm

* Mục tiêu của biện pháp:

Xây dựng kế hoạch giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN cho học sinh đảm bảo khoa học, cụ thể, đáp ứng được mục đích, yêu cầu, nội dung, phương pháp, hình thức giáo dục phù hợp với điều kiện thực tiễn của nhà trường về đặc điểm tâm lý của học sinh THCS, cơ sở vật chất, nhân lực, trang thiết bị hỗ trợ. Với mục tiêu giáo dục cho học sinh nhận biết các biểu hiện của văn hóa và TTVH địa phương thông qua HĐTN, của dân tộc các em được sinh ra và bản sắc văn hóa ở địa phương, cũng như những sinh hoạt văn hóa cần thay đổi cho phù hợp với sự phát triển của cộng đồng, dân tộc, quốc gia.

* Nội dung và cách thức thực hiện:

Việc xây dựng kế hoạch, nội dung, chương trình quản lý hoạt động giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN cần căn cứ vào các Nghị quyết của Trung ương Đảng về giáo dục, Luật Giáo dục, các văn bản hướng dẫn của Bộ Giáo dục và Đào tạo, của tỉnh Bắc Giang về tổ chức và hoạt động của trường THCS, trong đó quy định rõ nhiệm vụ cụ thể với từng đối tượng, từng nhiệm vụ cụ thể trong giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN.

Kế hoạch phải xác định rõ mục tiêu, yêu cầu cần đạt được, các nội dung hoạt động cần thực hiện của từng nhà trường, các điều kiện đảm bảo về nhân lực, vật lực, tài lực; có sự phân công rõ ràng trách nhiệm của lãnh đạo nhà trường (hiệu trưởng, các phó hiệu trưởng, tổ trưởng chuyên môn), các tổ chức đoàn thể.

Khi xây dựng kế hoạch thực hiện cần chú ý đến các hoạt động cụ thể, phân công nhiệm vụ cho giáo viên, nhân viên, các tổ chức đoàn thể, các lực lượng ngoài nhà trường cùng tham gia. Trong đó chú ý đến điều kiện thực hiện đồng thời dự kiến kết quả đạt được.

Căn cứ kế hoạch của nhà trường, các bộ phận, các tổ chức đoàn thể, giáo viên chủ động xây dựng kế hoạch cụ thể cho tổ chức, tập thể của mình để thực hiện. Trên cơ sở kế hoạch đã xây dựng, các bộ phận triển khai thực hiện nghiêm túc các nội dung kế hoạch đề ra. Trong kế hoạch cần cụ thể, chi tiết về phân công nhiệm vụ, kiểm tra, đánh giá kết quả thực hiện và có sự điều chỉnh kế hoạch cho phù hợp với điều kiện thực tế của nhà trường, địa phương và đặc điểm tâm lý của học sinh dân tộc thiểu số. Trong đó cần chú ý dự kiến thời gian tổ chức, huy động lực lượng tham gia cho phù hợp với từng nội dung, chủ điểm, loại hình tổ chức.

Quan tâm đến nội dung xây dựng kế hoạch sử dụng cơ sở vật chất, nguồn tài chính cho phù hợp. Tăng cường công tác xã hội hóa giáo dục, sự ủng hộ của các lực lượng ngoài nhà trường về vật chất và tinh thần cho các hoạt động giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN cho học sinh của các nhà trường.

Khi xây dựng kế hoạch quản lý hoạt động giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN cho học sinh cần chú ý đến tổng thể của các hoạt động giáo dục khác trong cả năm học, tránh trùng lặp hoặc dẫn đến có kế hoạch song không thực hiện được. Kế hoạch được xây dựng tổng thể thực hiện xuyên suốt cả năm học, trong đó có cụ thể hóa theo từng thời điểm, trong quá trình triển khai thực hiện luôn cần có sự giám sát xem có cần điều chỉnh, bổ sung không. Khảo sát, thăm dò ý kiến của học sinh về cách thức tổ chức, nội dung triển khai để có sự điều chỉnh.

Bên cạnh đó, tăng cường khâu kiểm tra, đánh giá hiệu quả thực hiện của các bộ phận theo kế hoạch. Đây là bước quan trọng của người quản lý bởi nếu bỏ qua các bước kiểm tra, đánh giá thì người quản lý sẽ không nắm bắt được hiệu quả của kế hoạch đã và đang triển khai. Qua kiểm tra, đánh giá giúp cho người quản lý nhìn nhận được nguyên nhân của thành công cũng như hạn chế trong khi thực hiện, từ đó giúp cho các bộ phận chủ động trong công việc của mình.

* Điều kiện để thực hiện:

Ban lãnh đạo các trường THCS phải là người có tâm huyết với công tác giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN cho HS. Từ người hiệu trưởng đến các bộ phận, giáo viên, lực lượng tham gia cùng phải xây dựng kế hoạch thực hiện hàng năm, hàng tháng, tuần. Ban lãnh đạo nhà trường có kế hoạch phân công hợp lý các lực lượng tham gia hoạt động giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN cho học sinh, chỉ đạo thường xuyên và có kiểm tra, đánh giá, rút kinh nghiệm điều chỉnh bổ sung kế hoạch hợp lý và công khai.

Để thực hiện tốt việc xây dựng kế hoạch, hiệu trưởng cần xác định rõ các hạt nhân cốt lõi của TTVH địa phương thông qua HĐTN là những gì, từ đó lập kế hoạch đảm bảo cho việc giữ gìn và phát huy TTVH địa phương thông qua HĐTN cho học sinh.

2.3.2. Quản lý sự phối hợp giữa ngành văn hóa, giáo dục và các lực lượng xã hội về việc giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm

* Mục tiêu của biện pháp:

Phối hợp giữa các lực lượng giáo dục xét về mặt bản chất đó chính là tạo nên sự thống nhất về quan điểm, mục tiêu, nội dung, hình thức tổ chức và các điều kiện phục vụ tốt nhất cho các hoạt động nói chung và hoạt động giáo dục bản sắc văn hóa dân tộc nói riêng. Phối hợp các lực lượng trong giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN tạo nên sức mạnh và sự đồng bộ trong thực hiện nhiệm vụ.

* Nội dung và cách thức thực hiện:

Với đặc thù của nội dung giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN nên cần có sự phối hợp với nhiều người tham gia, thuộc nhiều lĩnh vực chuyên môn khác nhau (như phối hợp với Sở Văn hóa và Truyền thông để tuyên truyền và tổ chức các cuộc thi tìm

hiểu về nét đặc sắc của các trang phục dân tộc thiểu số, các làn điệu hát then....; phối hợp với nghệ nhân trong các làng, bản để truyền dạy chữ viết và cách làm các dụng cụ âm nhạc, dụng cụ thể thao dân tộc như của hát quan họ, chèo....). Để có thể thực hiện tốt hoạt động này, cần xây dựng đội ngũ cán bộ, giáo viên có đủ năng lực để triển khai nhiệm vụ. Các tổ chức đoàn thể trong nhà trường như đoàn thanh niên, hội liên hiệp thanh niên, công đoàn....tham gia trực tiếp vào hoạt động giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN. Kết hợp lồng ghép giữa nội dung của hoạt động giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN với các chủ đề, chủ điểm của đoàn, của hội.

Huy động sự giúp đỡ của cha mẹ, ông bà, người thân của học sinh am hiểu về truyền thống lịch sử, phong tục tập quán, ngôn ngữ, lễ hội của địa phương tham gia tuyên truyền, giới thiệu văn hóa các dân tộc thiểu số cho học sinh. Ngoài ra, có thể mời cha mẹ học sinh tham gia tổ chức và duy trì hoạt động của các Câu lạc bộ trong nhà trường như: Câu lạc bộ đàn và hát dân ca, Câu lạc bộ hát quan họ, hát Chèo...; hướng dẫn, tổ chức cho học sinh tham gia các trò chơi dân gian tạo không khí vui tươi phấn khởi và mối quan hệ gắn bó giữa học sinh các dân tộc.

Tổ chức tốt các cuộc thi tìm hiểu truyền thống lịch sử, văn hóa dân tộc của địa phương, thi giao tiếp ứng xử... để học sinh có cơ hội sắm vai, trải nghiệm từ đó hình thành ý thức thực hiện lối sống có văn hóa. Đoàn trường, Liên đội có thể tổ chức các cuộc thi bằng hình thức bài viết, Rung chuông vàng, Chiếc nón kỳ diệu, Em làm Hướng dẫn viên du lịch... với chủ đề tìm hiểu về một di tích lịch sử, văn hóa dân tộc, về kiến trúc nhà ở, về lễ hội truyền thống, một món ăn dân tộc... của địa phương.

Tổ chức trình diễn, thuyết trình, giới thiệu về truyền thống lịch sử, văn hóa của địa phương. Có thể tổ chức các hoạt động như Ngày hội văn hóa các dân tộc, tết dân tộc, trong đó có trình diễn thời trang, biểu diễn múa hát, sử dụng nhạc cụ dân tộc, làm món ăn dân tộc, tổ chức trò chơi dân gian... Đặc biệt trong bối cảnh hiện nay các nhà trường cần tổ chức các buổi tọa đàm, thảo luận về thực trạng lối sống văn hóa hiện nay của học sinh như: tọa đàm về “văn hóa ăn mặc”, “văn hóa facebook”, “văn hóa ăn uống”, “văn hóa chào hỏi”. Qua hình thức này học sinh có cơ hội được nói lên những suy nghĩ, tâm tư, nguyện vọng thậm chí là có những cách làm, hướng dẫn cho các bạn khác thực hiện các chuẩn mực về lối sống văn hóa. Từ nhận thức được qua những buổi tọa đàm, nói chuyện các em có thể soi thấy mình trong những hành động xấu, thiếu văn hóa để tự điều chỉnh các hành vi cá nhân.

Đối với hỗ trợ tài chính để thực hiện các HĐTN: Các trường cần tạo được nguồn kinh phí chi cho hoạt động giáo dục văn hóa lối sống, trong đó có HĐTN cho học sinh. Hỗ trợ về kinh phí mời nghệ nhân, tham quan, tổ chức các cuộc thi, các hoạt động khác...

* Điều kiện thực hiện:

Ban giám hiệu các trường phải có kế hoạch cụ thể, chi tiết để chỉ đạo tổ bộ môn, giáo viên tổ chức thực hiện, có sự phối hợp đồng bộ của các lực lượng tham gia tổ chức hỗ trợ bồi dưỡng giáo viên: Nhà trường cần đầu tư, dành kinh phí tương xứng cho các hoạt động lớn, trọng điểm. Cần chú trọng xây dựng các kênh thông tin riêng để nâng cao hiệu quả giáo dục.

2.3.3. Tổ chức bồi dưỡng giáo viên về năng lực tổ chức giáo dục truyền thống văn hóa địa phương thông qua hoạt động trải nghiệm

* Mục tiêu của biện pháp:

Nhằm nâng cao nhận thức cho đội ngũ cán bộ quản lý, giáo viên về ý nghĩa, tầm quan trọng của giáo dục TTVH địa phương thông qua HĐTN, từ đó giáo viên xây dựng và tổ chức tốt các hoạt động này trong quá trình giảng dạy. Đề xuất được các nội dung và vận dụng được phương thức giáo dục phù hợp.

Nâng cao năng lực thực hiện nhiệm vụ giáo dục của giáo viên đặc biệt là công tác giáo dục TTVH thông qua HĐTN cho học sinh.

Hình thành thái độ tích cực chủ động của giáo viên trong quá trình giáo dục nhằm đem lại hiệu quả cao nhất trong dạy học và giáo dục TTVH thông qua HĐTN.

* Nội dung và cách thực hiện:

Tổ chức tập huấn các nội dung giáo dục TTVH thông qua HĐTN thông qua các hình thức tích hợp và lồng ghép các nội dung giáo dục truyền thống lịch sử, văn hóa dân tộc vào các môn học trong giờ dạy chính khóa; Việc dạy học tích hợp sẽ thực hiện theo các định hướng: Tích hợp nội môn (Tích hợp giữa các mảng kiến thức khác nhau trong cùng một môn học), tích hợp liên môn (tích hợp kiến thức của các môn khác nhau, có liên quan với nhau); tích hợp xuyên môn (tích hợp một số chủ đề quan trọng vào nội dung chương trình nhiều môn học). Lồng ghép chủ yếu vào các môn khoa học xã hội.

Nhà trường cho rà soát nội dung chương trình các môn học có nội dung tích hợp, lồng ghép. Lựa chọn các nội dung tích hợp, lồng ghép giáo dục TTVH thông qua HĐTN phù hợp. Chỉ đạo cán bộ phụ trách chuyên môn, tổ chuyên môn và giáo viên xây nội dung chương trình, xây dựng kế hoạch, tổ chức thực hiện bồi dưỡng cán bộ cốt cán, tiến hành tổ chức bồi dưỡng đại trà. Có thể tích hợp, lồng ghép nội dung giáo dục này vào tất cả các môn học, tuy nhiên một số môn có khả năng tích hợp, lồng ghép nhiều hơn như: Ngữ Văn, Lịch sử, Địa lý, Giáo dục công dân, Âm Nhạc, Mỹ thuật, Thể dục...

* Điều kiện thực hiện:

Ban Giám hiệu các trường phải có kế hoạch cụ thể, chi tiết để chỉ đạo tổ bộ môn, giáo viên tổ chức thực hiện, có sự phối hợp đồng bộ của các lực lượng tham gia tổ chức bồi dưỡng cho giáo viên: (Đoàn - Đội; giáo viên chủ nhiệm, giáo viên bộ môn; Công đoàn; Hội cha mẹ học sinh).

Mỗi giáo viên phải là tấm gương sáng thực hiện bảo tồn những nét đẹp, giá trị truyền thống văn hóa cho học sinh noi theo.

Nhà trường cần đầu tư, dành kinh phí tương xứng cho việc xây dựng nội dung, tài liệu bồi dưỡng.

3. KẾT LUẬN

Trong phạm vi bài báo, chúng tôi đã nghiên cứu về thực trạng quản lý giáo dục truyền thống văn hóa địa phương thông qua hoạt động trải nghiệm cho học sinh ở các trường trung học cơ sở huyện Hiệp Hòa, tỉnh Bắc Giang. Từ kết quả nghiên cứu thực trạng, tác giả đề xuất các biện pháp: Quản lý việc xây dựng kế hoạch dạy học chú trọng nội dung giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm; Quản lý sự phối hợp giữa ngành văn hóa, giáo dục và các lực lượng xã hội về việc giáo dục truyền thống văn hóa địa phương cho học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm; Tổ chức bồi dưỡng giáo viên về năng lực tổ chức giáo dục truyền thống văn hóa địa phương thông qua hoạt động trải nghiệm.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Trọng Chuẩn (1998), *Vấn đề khai thác các giá trị truyền thống vì mục tiêu phát triển*, Tạp chí Triết học số 2.
2. Lương Quỳnh Khuê (1986), *Giữ gìn và phát huy bản sắc văn hoá dân tộc, một nhu cầu phát triển của xã hội hiện đại*”, Tạp chí Thông tin Khoa học Xã hội, số 5-1986.
3. Bùi Thị Kiều Thơ (2017), *Hoạt động giáo dục văn hóa dân tộc trong các trường Phổ thông dân tộc nội trú với vai trò bảo tồn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc thiểu số*” đăng trên báo GD&ĐT ngày 11/4/2017.
4. Thái Duy Tuyên chủ biên (1992), *Tìm hiểu định hướng giá trị của thanh niên Việt Nam trong điều kiện kinh tế thị trường*, Tạp chí Triết học số 4 - 1992.
5. Thái Duy Tuyên (1995), *Sự biến đổi định hướng giá trị của thanh niên Việt Nam trong điều kiện kinh tế thị trường*, Tạp chí Triết học, số 5 - 1995.
6. Đỗ Ngọc Thống (2015), *Hoạt động trải nghiệm sáng tạo - kinh nghiệm quốc tế và vấn đề của Việt Nam*.
7. Trần Quốc Vượng (1981), *Về truyền thống dân tộc*, Tạp chí Cộng sản số tháng 3-1981.
8. A. Kolb (1984), *Experiential learning: experience as the source of learning and development*, Address: Englewood Cliffs, New Jersey; Publisher: Prentice - Hall.

CURRENT SITUATION AND SOME MEASURES FOR MANAGING TRADITIONAL LOCAL CULTURAL EDUCATION FOR STUDENTS THROUGH EXPERIENTIAL ACTIVITIES IN SECONDARY SCHOOLS OF HIEP HOA DISTRICT, BAC GIANG PROVINCE

Nguyen Duc Toan, Duong Thi Bich Hanh, Pham Bach Trang

Abstract: *Educating local cultural traditions in high schools is a necessary requirement. Educating local cultural traditions in schools will contribute to fostering love for national culture, making children's spiritual lives rich and healthy; On that basis, a living personality is formed for each student. The article analyzes the current status of local cultural traditional educational management through experiential activities for students in secondary schools in Hiep Hoa district, Bac Giang province, thereby evaluating the achieved results. Existence and limitations serve as a basis to propose measures: Manage the development of teaching plans focusing on educational content of local cultural traditions for students through experiential activities; Manage coordination between the cultural sector, education and social forces on educating local cultural traditions for students through experiential activities; Organize teacher training on the capacity to organize local cultural tradition education through experiential activities.*

Keywords: *Cultural traditions, experiential activities, middle school.*

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 06-10-2023; ngày phản biện đánh giá: 25-10-2023; ngày chấp nhận đăng: 16-11-2023)